

KATHY

DE SCHRIJFSTER VAN BONES

REICHS

SCHIJNHEILIG

'Beklemmend en onafwendbaar'
- VN Detective & Thrillergids

THRILLER

Ook verschenen van Kathy Reichs bij Xander Uitgevers

Voor altijd dood (2014)

Wetteloos (2014)

Dodenreis (2014)

KATHY REICHS

Schijnheilig

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Death du jour*

Eerder verschenen als *Fatale dag*

Oorspronkelijke uitgever: Scribner

Vertaling: Cherie van Gelder

Omslagontwerp: HildenDesign, www.hildendesign.de

Omslagbeeld: © Stefan Hilden/Shutterstock.com

Auteursfoto: Rex Features/Hollandse Hoogte

Zetwerk: Michiel Niesen/ZetProducties

Copyright © 1999 Kathleen J. Reichs

Copyright © 2014 voor de Nederlandse taal:

Xander Uitgevers BV, Amsterdam

Eerste druk 2014

ISBN 978 94 0160 222 8 / NUR 330

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt
door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1

Als er hier lijken lagen, kon ik ze niet vinden.

Buiten huilde de wind. Binnen in de oude kerk werden alleen het gekrab van mijn schepje en het gezoem van een draagbare generator annex verwarming op een griezelige manier door de grote ruimte weerkaatst. Hoog boven me klonk het gekras van takken tegen dichtgetimmerde ramen als knoestige vingers over triplex schoolborden.

De groep stond achter me, dicht opeen maar zonder elkaar aan te raken, de vingers stijf gekromd in de zakken. Ik kon het geschuifel horen, eerst het optillen van de ene voet, daarna de andere. Laarzen maakten een schurend geluid over de bevroren grond. Niemand sprak. De kou had ons zo afgestompt dat we er stil van werden.

Ik keek toe hoe een hoopje aarde verdween door de vijftig millimeter brede en hoge mazen terwijl ik het voorzichtig met mijn schepje verspreidde. De korrelige onderlaag was een plezierige verrassing geweest. Afgaande op de bovenste laag aarde, had ik verwacht dat de vorst over de hele diepte van de opgraving in de grond zou zitten. Maar de afgelopen twee weken was het ongebruikelijk warm geweest in Quebec, waardoor de sneeuw was gesmolten en de grond was ontdooid. Typische Temperamazzel. Hoewel het sprankje lente alweer was weggeblazen door een nieuw voorraadjie poollucht, had het zachte weer ervoor gezorgd dat de aarde rul was en gemakkelijk op te graven. Mooi zo. Gisteravond was de temperatuur gedaald tot vijftien graden onder nul. Minder mooi. Weliswaar was de grond niet bevroren, maar daarboven was het ijsig. Mijn vingers waren zo koud dat ik ze bijna niet meer kon buigen.

We waren bezig met het graven van onze tweede geul. Nog steeds niets anders dan kiezels en stukjes steen op de zeef. Ik had op deze diepte ook niet veel anders verwacht, maar je kon niet weten. Ik moest nog aan de eerste opgraving beginnen die geheel volgens plan verliep.

Ik keek om naar een man in een zwarte parka. Hij droeg leren laarzen met veters tot aan de knie, met daaroverheen de omgeslagen boorden van twee paar kniekousen. Zijn gezicht had de kleur van tomatensoep.

‘Nog een paar centimeter meer.’ Ik maakte een gebaar met mijn platte hand, alsof ik een kat streelde. Rustig. Voorzichtig aan.

De man knikte en zette vervolgens kreunend als Monica Seles bij een eerste service zijn langstelige spade in de ondiepe geul.

'*Par pouces!*' gilde ik terwijl ik de schop vastgreep. Maar een paar centimeter! Ik herhaalde de schrapende beweging die ik hem de hele ochtend al had voorgedaan. 'We moeten het laagje voor laagje wegscheppen,' zei ik opnieuw, in langzaam, behoedzaam Frans.

De man deelde mijn opvatting niet. Misschien lag het aan het feit dat het zulk vervelend werk was, misschien aan het idee dat er doden blootgelegd moesten worden. Tomatensoep wilde het karwei gewoon klaren en zijn biezen pakken.

'Guy, wil je het alsjeblieft nog een keer proberen?' vroeg een mannestem achter me.

'Ja, pater.' Mompelend.

Guy ging hoofdschuddend weer aan de slag, maar schraapte nu de aarde weg zoals ik hem had voorgedaan en gooidde die vervolgens op de zeef. Ik verplaatste mijn blik van de opgegraven aarde weer naar de kuil zelf, op zoek naar tekens dat we in de buurt van een graf kwamen.

We waren al uren bezig en achter me voelde ik de spanning groeien. Het geschuifel van de nonnen was sneller geworden. Ik keek om en zond de groep een hopelijk geruststellende blik toe. Mijn lippen waren zo stijf dat ik niet wist of het me gelukt was.

Zes gezichten keken me aan, verkleumd van kou en ongerustheid. Voor elk ervan verscheen een wolkje condens dat onmiddellijk weer verdween. Zes glimlachjes in mijn richting. Ik kon voelen dat er heel wat afgebeden werd.

Negentig minuten later waren we op een diepte van een meter vijftig. Deze kuil had net als de eerste alleen maar aarde opgeleverd. Ik was ervan overtuigd dat mijn tenen stuk voor stuk bevroren waren en Guy stond op het punt om een graafmachine in te zetten. Tijd om alles nog eens op een rijtje te zetten.

'Ik denk dat we nog eens naar de grafregistratie moeten kijken, pater.'

Hij aarzelde even. Vervolgens: 'Ja. Natuurlijk. Natuurlijk. En we kunnen allemaal wel een kop koffie en een broodje gebruiken.'

De priester liep in de richting van een dubbele houten deur, helemaal aan de andere kant van de kerk, en de nonnen volgden met gebogen hoofd en zochten zich voorzichtig een weg over de hobbelige grond. Hun witte sluiers vielen in identieke golven over de rug van hun zwarte

wollen jassen. Pinguïns. Waar kende ik dat ook alweer van? De Blues Brothers.

Ik schakelde de draagbare schijnwerpers uit en volgde in de pas, mijn ogen op de grond gericht, verbaasd over de fragmenten van beenderen die overal in de zandvloer te zien waren. Fantastisch. Wij waren aan het graven geweest op de enige plek in de hele kerk waar niemand begraven lag.

Pater Ménard duwde een van de deuren open en achter elkaar liepen we naar buiten, het daglicht in. Onze ogen moesten er even aan wennen. De lucht was loodkleurig en leek de spitsen en de torens van alle gebouwen op het terrein van het klooster te omarmen. Vanaf de Laurentians blies een gure wind, die kragen en sluiers deed wapperen.

Onze kleine groep liep gebogen tegen de wind in naar een aangrenzend gebouw, opgetrokken uit dezelfde grijze stenen als de kerk maar dan kleiner. We liepen de trap op naar een rijk bewerkte houten veranda en gingen door een zijdeur naar binnen.

Daar was het warm en droog, een verademing na de bittere kou. Ik rook thee, mottenballen en de gebakken etenswaren van jaren her.

Zonder iets te zeggen trokken de vrouwen hun laarzen uit, glimlachten stuk voor stuk naar me en verdwenen door een deur aan de rechterkant op hetzelfde moment dat een kleine non in een enorme wintertrui het portaal kwam binnensloffen. Wollige bruine rendieren sprongen over haar borst en verdwenen onder haar sluier. Ze keek me door dikke brillenglazen knipperend aan en stak haar hand uit om mijn parka aan te pakken. Ik aarzelde, bang dat ze onder het gewicht zou bezwijken en tegen de tegelvloer zou klappen. Ze knikte streng en gebaarde me met opgeheven vingers dat ik op moest schieten, dus ik trok de jas uit, legde die over haar armen en deed er mijn muts en handschoenen bij. Ze was de oudste nog levende vrouw die ik ooit had gezien.

Ik volgde pater Ménard door een lange, slechtverlichte gang naar een kleine studeerkamer, die naar oud papier rook en naar het plaksel dat vroeger op scholen werd gebruikt. Boven een bureau, zo groot dat ik me afvroeg hoe ze het ooit door de deur hadden gekregen, hing een kruisbeeld. Donker eikenhouten lambrisering tot bijna aan het plafond. Beelden keken op ons neer van de bovenste rand van de kamer, met een even somber gezicht als de figuur aan het kruis.

Pater Ménard pakte een van de twee houten stoelen voor het bureau

en gebaarde dat ik op de andere moest gaan zitten. Het geritsel van zijn soutane. Het geklik van zijn rozenkrans. Heel even was ik terug op St. Barnabas. In de kamer van de pater. Alweer problemen. Hou op, Brennan. Je bent de veertig al gepasseerd en je hebt een vak. Je bent forensisch antropoloog. Deze mensen hebben je benaderd omdat ze je vakkennis nodig hebben.

De priester pakte een in leer gebonden boekwerk van het bureaublad, sloeg het open bij een pagina die werd aangegeven door een groen lint en legde het boek tussen ons in. Hij ademde diep in, tuitte zijn lippen en blies de adem door zijn neus naar buiten.

Ik kende het diagram. Een roosterwerk met rijen die in rechthoekige stukken onderverdeeld waren, sommige met een nummer, andere met een naam. De dag ervoor hadden we er uren op zitten studeren terwijl we de beschrijvingen en de gegevens van de graven vergeleken met hun positie op het rooster. Daarna hadden we alles nagemeten om de juiste plaatsen aan te geven.

Zuster Elisabeth Nicolet moest in de tweede rij vanaf de noordwand van de kerk liggen, in het derde graf vanaf het westen. Direct naast moeder-overste Aurélie. Maar daar lag ze niet. En Aurélie was evenmin waar ze behoorde te zijn.

Ik wees naar een graf in hetzelfde kwart, maar een paar rijen naar beneden en meer naar rechts. 'Oké. Raphaël schijnt er wel te zijn.' Vervolgens de hele rij langs. 'Net als Agathe, Véronique, Clément, Marthe en Eléonore. Dat zijn de graven van rond 1840, hè?'

'C'est ça.'

Ik zette mijn vinger op het gedeelte van het diagram dat correspondeerde met de zuidwesthoek van de kerk. 'En dit zijn de meest recente graven. De merktekens die we gevonden hebben, komen overeen met uw archieven.'

'Ja. Dat waren de laatste, van vlak voordat de kerk werd verlaten.'

'Hij werd in 1914 gesloten.'

'In 1914. Ja, 1914.' Hij had de eigenaardige gewoonte om woorden en zinnen te herhalen.

'En Elisabeth is in 1888 gestorven?'

'C'est ça, in 1888. Moeder-overste Aurélie in 1894.'

Ik snapte er niets van. Er zouden aanwijzingen moeten zijn dat er graven lagen. Het was duidelijk dat er nog wel overblijfselen waren van

de graven uit 1840. Een onderzoek van dat stuk grond had stukken hout opgeleverd en restanten van doodskisten. In het beschutte gebied in de kerk zouden de skeletten volgens mij in die grondsoort in redelijk goede staat moeten verkeren. Maar waar waren Elisabeth en Aurélie dan?

De oude non kwam binnensloffen met een blad met koffie en broodjes. Door de damp die van de mokken afsloeg, was haar bril beslagen, dus bewoog ze zich met krampachtige stapjes voorwaarts, zonder haar voeten van de vloer te tillen. Pater Ménard stond op om het blad aan te nemen.

‘Merci, zuster Bernard. Heel vriendelijk van u. Heel vriendelijk.’

De non knikte en schuifelde weer naar buiten, zonder de moeite te nemen haar bril schoon te wrijven. Ik keek haar na terwijl ik een kop koffie pakte. Haar schouders waren nauwelijks breder dan mijn pols.

‘Hoe oud is zuster Bernard?’ vroeg ik, terwijl ik mijn hand uitstak naar een croissant. Zalmsalade en verlepte sla.

‘Dat weten we niet precies. Ze was al in het klooster toen ik hier als kind voor het eerst kwam, voor de oorlog. De Tweede Wereldoorlog, bedoel ik. Daarna is ze in het buitenland voor de missie gaan werken. Ze heeft een hele tijd in Japan gezeten, daarna in Kameroen. Volgens ons is ze dik in de negentig.’ Hij nam een slokje van zijn koffie. Een slurper.

‘Ze is geboren in een dorpje in de Saguenay en zegt dat ze op haar twaalfde tot de orde is toegetreden.’ Slurp. ‘Op haar twaalfde. Destijds werden de gegevens van de burgerlijke stand op het platteland van Quebec niet zo goed bijgehouden. Niet zo goed.’

Ik nam een hap van mijn broodje en strengelde toen mijn vingers weer om de koffiemok. Heerlijk warm.

‘Pater, zijn er nog meer bronnen? Oude brieven, documenten, noem maar op, die we nog niet hebben bekeken?’ Ik wiebelde met mijn tenen. Nog geen gevoel.

Hij maakte een gebaar naar de papieren die op het bureau rondslingerden en haalde zijn schouders op. ‘Dit is alles dat zuster Julienne me heeft gegeven. Zij is de archivaris van het klooster, zoals u weet.’

‘Ja.’

Zuster Julienne en ik hadden uitvoerig met elkaar gesproken en gecorrespondeerd. Zij was degene die me voor het project had benaderd. Het had me vanaf het begin geïntrigeerd. Dit was een heel ander geval

dan mijn gebruikelijke forensische werkzaamheden met betrekking tot recente sterfgevallen die bij de lijkschouwer terecht komen. Het aartsbisdom wilde de overblijfselen van een heilige door mij laten opgraven en analyseren. Nou ja, ze was niet echt een heilige. Daar ging het juist om. Er was een voorstel om Elisabeth Nicolet zalig te verklaren. Ik moest haar graf zien te vinden en aantonen dat de beenderen van haar waren. Of ze een heilige zou worden, bepaalde het Vaticaan.

Zuster Julienne had me verzekerd dat de grafregistratie prima was. Alle graven in de oude kerk waren gecatalogiseerd en in kaart gebracht. De laatste teraardebestelling had in 1911 plaatsgevonden. De kerk was in 1914 na een brand verlaten en afgesloten. Er was een grotere voor in de plaats gekomen en het oude gebouw was nooit meer gebruikt. Een afgesloten terrein. Een goed archief. Een fluitje van een cent.

Maar waar was Elisabeth Nicolet dan?

‘Het kan geen kwaad om het nog eens te vragen. Misschien is er iets dat zuster Julienne u niet heeft gegeven omdat het volgens haar niet belangrijk was.’

Hij wilde iets zeggen, maar bedacht zich. ‘Ik weet zeker dat ze me alles heeft gegeven, maar ik zal het haar vragen. Zuster Julienne heeft veel tijd aan dit onderzoek besteed. Veel tijd.’

Ik keek hem na terwijl hij de deur uitliep, at mijn croissant op en nam er nog een. Ik sloeg mijn benen over elkaar, trok mijn voeten onder me en wreef over mijn tenen. Goed zo. Er begon alweer gevoel in te komen. Terwijl ik een slokje koffie nam, pakte ik een brief van het bureau.

Die had ik al eerder gelezen; 4 augustus 1885. Er heerste een pokkenepidemie in Montreal. Elisabeth Nicolet had bisschop Edouard Fabre schriftelijk dringend verzocht opdracht te geven om de gezonde parochianen in te laten enten en het gemeentelijk ziekenhuis open te stellen voor degenen die besmet waren. Het handschrift was nauwgezet, het Frans vreemd en ouderwets.

Het was doodstil in het klooster Notre Dame de l’Immaculée Conception. Mijn gedachten dwaalden af. Ik dacht aan andere opgravingen. De politieagent in Saint-Gabriel. Op die begraafplaats lagen de doodskisten in stapels van drie op elkaar. We hadden Monsieur Beau-pré uiteindelijk vier graven verder dan de opgegeven plek gevonden en helemaal onderop in plaats van bovenop. En dan was er nog de man in Winston-Salem die niet in zijn eigen doodskist lag. Wie er wel in lag,

was een vrouw in een lange gebloemde jurk. Dat had de begraafplaats met een tweeledig probleem opgezadeld. Waar was de overledene gebleven? En van wie was het lichaam in de doodskist? De familie was nooit in staat geweest om grootvader in Polen een nieuw graf te geven en bij mijn vertrek hadden de advocaten de strijdbijl al opgegraven.

Ik hoorde in de verte een klok luiden en daarna geschuifel in de gang. De oude non kwam naar me toe lopen.

‘*Serviettes*,’ krijste ze. Ik schrok op en morste koffie over mijn mouw. Hoe kon zo’n tenger vrouwtje zoveel lawaai voortbrengen?

‘*Merci*.’ Ik stak mijn hand uit naar de servetten.

Ze negeerde me, kwam dichterbij en begon over mijn mouw te wrijven. Een minuscuul gehoorapparaatje piepte uit haar rechteroor. Ik kon haar adem voelen en zag de fijne witte haartjes rondom haar kin. Ze rook naar wol en rozenwater.

‘*Et voilà*.’ Was het zodra je thuiskomt. In koud water?

‘Ja, zuster.’ Automatisch.

Haar blik viel op de brief in mijn hand. Gelukkig was er geen koffie op gekomen. Ze boog zich voorover om beter te kunnen zien.

‘Elisabeth Nicolet was een geweldige vrouw. Een vrouw Gods. Zo oprecht. Zo streng.’ *Purité. Austérité.* Haar Frans klonk precies zoals ik me voorstelde dat de brieven van Elisabeth zouden klinken als ze gesproken waren.

‘Ja, zuster.’ Ik was weer negen jaar.

‘Ze wordt zalig verklaard.’

‘Ja, zuster. Daarom proberen we haar beenderen te vinden. Zodat ze de juiste behandeling kan ondergaan.’ Ik wist niet precies wat de juiste behandeling was voor een heilige, maar het klonk goed.

Ik haalde het diagram tevoorschijn en liet het haar zien. ‘Dit is de oude kerk.’ Ik volgde met mijn vinger de rij langs de noordmuur en wees op een rechthoek. ‘Dit is haar graf.’

De oude non bestudeerde het roosterwerk langdurig, met haar brillenglazen op een paar millimeter van het papier.

‘Daar ligt ze niet,’ bulderde ze.

‘Pardon?’

‘Daar ligt ze niet.’ Een knobbelige vinger tikte op de rechthoek. ‘Dat is de verkeerde plek.’

Op dat moment kwam pater Ménard terug. Hij was in het gezelschap

van een lange non met dikke zwarte wenkbrauwen die boven haar neus samengroeiden. De priester stelde zuster Julienne voor die haar gevouwen handen ophief en glimlachte.

Het was niet nodig om te vertellen wat zuster Bernard had gezegd. Ze hadden de oude vrouw ongetwijfeld gehoord toen ze in de gang liepen. Ze was waarschijnlijk in Ottawa nog te horen geweest.

‘Dat is de verkeerde plek. Jullie zoeken op de verkeerde plek,’ herhaalde ze.

‘Wat bedoelt u?’ vroeg zuster Julienne.

‘Ze kijken op de verkeerde plek,’ herhaalde ze. ‘Daar ligt ze niet.’

Pater Ménard en ik keken elkaar even aan.

‘Waar ligt ze dan wél, zuster?’ vroeg ik.

Ze boog zich weer over het diagram en priemde toen haar vinger in zuidoostelijke richting. ‘Daar ligt ze. Samen met moeder-overste Aurélie.’

‘Maar zus-’

‘Ze zijn verplaatst. Ze hebben nieuwe doodskisten gekregen en zijn onder een speciaal altaar begraven. Daar.’

Ze wees opnieuw de zuidoosthoek aan.

‘Wanneer?’ vroegen we gelijktijdig.

Zuster Bernard sloot haar ogen. De gerimpelde lippen bewogen terwijl ze zwiingend stond te tellen.

‘In 1911. In het jaar dat ik hier als novice kwam. Ik weet het nog omdat er een paar jaar later brand uitbrak in de kerk, die toen dichtgetimmerd werd. Het was mijn taak om daar naartoe te gaan en bloemen op het altaar te leggen. Dat vond ik niet leuk. Het was eng om daar alleen naar binnen te moeten gaan. Maar ik heb het gedaan omdat God het vroeg.’

‘Wat is er met het altaar gebeurd?’

‘Dat is ergens in de jaren dertig weggehaald. Het staat nu in de Kapel van het Kindeke Jezus in de nieuwe kerk.’ Ze vouwde het servet op en begon de koffiespullen op te ruimen. ‘Vroeger werden die graven gemarkeerd door een plaquette, maar nu niet meer. Nu komt er niemand meer. De plaquette is al jarenlang weg.’

Pater Ménard en ik keken elkaar aan. Hij haalde licht zijn schouders op.

‘Zuster,’ begon ik, ‘denkt u dat u ons kunt aanwijzen waar het graf van Elisabeth is?’

‘Bien sur.’

‘Nu?’

‘Waarom niet?’ Gerinkel van porselein tegen porselein.

‘Laat die vuile spullen maar staan,’ zei pater Ménard. ‘Ga alstublieft uw jas en uw laarzen aantrekken, zuster, dan lopen we ernaartoe.’

Tien minuten later waren we weer met z’n allen in de oude kerk. Het weer was er niet beter op geworden en als er al iets veranderd was, dan was het nog kouder en klammer dan in de ochtend. De wind huilde nog steeds. De takken tikten nog steeds.

Zuster Bernard zocht onzeker haar weg door de kerk, terwijl pater Ménard en ik haar ieder stevig bij de arm vasthielden. Door haar dikke kleren heen voelde ze broos en gewichtloos aan.

De nonnen vormden weer hun groepje trouwe toeschouwers en zuster Julienne hield haar stenoblok en pen in de aanslag. Guy sloot de rij.

Zuster Bernard stopte voor een nis in de zuidwesthoek. Ze had een handgebreide donkerroze muts over haar sluier getrokken, die onder haar kin was dichtgestrikt. We keken toe hoe haar hoofd van links naar rechts bewoog, op zoek naar herkenningpunten om haar positie te bepalen. Alle ogen waren gevestigd op het enige kleurige plekje in het sombere interieur van de kerk.

Ik gebaarde naar Guy dat hij een van de lampen moest halen. Zuster Bernard schonk er geen aandacht aan. Na een tijdje liep ze weg bij de muur. Haar hoofd ging naar links, naar rechts, weer naar links. Omhoog. Omlaag. Ze keek nog even goed waar ze stond en trok toen met de hak van haar laars een streep over de grond. Althans, dat probeerde ze.

‘Hier ligt ze.’ De schrille stem kaatste van de stenen muren terug.

‘Weet u het zeker?’

‘Hier ligt ze.’ Zuster Bernard had geen gebrek aan zelfvertrouwen.

We keken allemaal naar het teken dat ze had gemaakt.

‘Ze liggen in kleine doodskisten. Geen gewone. Het waren alleen nog maar botten, dus alles paste in kleine doodskisten.’ Ze spreidde haar tengere armen uit om het formaat van een kinderkistje aan te geven. Ze trilden. Guy richtte de lamp op de plek aan haar voeten.

Pater Ménard bedankte de bejaarde non en vroeg twee van de zusters om haar terug te brengen naar het klooster. Ik keek hen na toen ze weg liepen. Tussen hen in zag ze eruit als een kind, zo klein dat de zoom van haar jas nog net niet over de zandvloer sleepte.

Ik vroeg aan Guy of hij ook de andere schijnwerper naar de nieuwe plek wilde brengen. Toen haalde ik mijn sonde, zette de punt op de plaats die zuster Bernard had aangewezen en duwde op het T-vormige handvat. Vergeet het maar. Deze plek was niet zo goed ontdooid. Ik gebruikte een tegelsonde om te vermijden dat ik iets onder het aardoppervlak zou beschadigen en de bolvormige punt was niet zo gemakkelijk door de gedeeltelijk bevroren bovenlaag te drukken. Ik probeerde het opnieuw, met iets meer kracht.

Rustig aan, Brennan. Ze zullen het niet leuk vinden als je dwars door het ruitje van een doodskist gaat. Of een gat boort in de schedel van de brave zuster.

Ik trok mijn handschoenen uit, klemde mijn vingers om de T-vormige greep en duwde opnieuw. Dit keer kwam ik wel door de bovenlaag en ik voelde de sonde in de onderlaag glijden. Terwijl ik de neiging onderdrukte om er haastwerk van te maken, zocht ik de grond af, met gesloten ogen voelend naar kleine veranderingen in de structuur. Minder weerstand kon duiden op een luchtbel waar een ontbindingsproces had plaatsgevonden. Meer kon betekenen dat er een bot of een ander voorwerp onder de aarde lag. Niets. Ik trok de sonde terug en herhaalde het proces.

Bij de derde poging voelde ik weerstand. Ik trok terug en priemde vijftien centimeter verder naar rechts weer in de grond. Opnieuw contact. Er lag iets stevigs vlak onder de oppervlakte.

Ik stak mijn duim omhoog naar de priester en de nonnen en vroeg of Guy de zeef wilde pakken. Terwijl ik de sonde aan de kant legde, pakte ik een schop met afgevlakte kanten en begon dunne laagjes aarde weg te scheppen. Ik schraapte het zand centimeter voor centimeter weg en gooide het in de zeef, terwijl mijn blik van het opgegraven zand naar de kuil ging. Binnen dertig minuten zag ik waar ik naar op zoek was. De laatste paar scheppen waren donker, zwart in vergelijking met het roodbruine zand in de zeef.

Ik liet de schop rusten, pakte mijn schepje, boog me over de kuil en krabde voorzichtig over de bodem om losse deeltjes weg te halen en de oppervlakte te effenen. Bijna onmiddellijk zag ik een donkere eivormige plek. De vlek leek ongeveer negentig centimeter lang. Hoe breed hij was, kon ik alleen maar raden, aangezien hij nog half onder de niet-afgegraven aarde lag.

‘Hier ligt iets,’ zei ik terwijl ik me oprichtte. Mijn adem bleef voor mijn gezicht hangen.

Als één persoon kwamen de nonnen en de pater dichterbij en tuurden in de kuil. Ik gaf de omtrek van het ovaal aan met de punt van mijn schepje. Op dat moment sloten de beide nonnen die zuster Bernard hadden weggebracht zich weer bij het gezelschap aan.

‘Het kan een graf zijn, hoewel het vrij klein lijkt. Ik heb een beetje te ver naar links gegraven, zodat ik dit gedeelte nog weg zal moeten halen.’ Ik wees op de plek waar ik op mijn hurken zat. ‘Ik zal de aarde rondom het graf afgraven en naarmate ik dieper kom wat meer naar binnen werken. Op die manier krijgen we een zijaanzicht van het graf terwijl we bezig zijn. En op die manier krijg je ook geen last van je rug bij het graven. Met een geul eromheen hebben we ook de kans om de doodskist er van de zijkant uit te halen als dat nodig mocht zijn.’

‘Waar is die vlek van?’ vroeg een jonge non met het gezicht van een padvindster.

‘Als iets dat veel organische stoffen bevat tot ontbinding overgaat, wordt de aarde veel donkerder. Het kan veroorzaakt zijn door de houten doodskist, of door bloemen die ook meebegraven zijn.’ Ik had geen zin om het hele ontbindingsproces uit te leggen. ‘Vlekken zijn vrijwel altijd het eerste teken dat zich ergens een graf bevindt.’

Twee van de nonnen sloegen een kruis.

‘Is het Elisabeth of moeder Aurélie?’ vroeg een oudere non. Een van haar onderste oogleden maakte een dansje.

Ik hief mijn handen op met een gebaar van ‘geen idee’. Ik trok mijn handschoenen weer aan en begon de aarde over de rechterhelft van de vlek weg te scheppen, waardoor de kuil groter werd en de hele eivormige vlek plus een reep van dertig centimeter links ervan bloot kwam te liggen.

Opnieuw was er niets anders te horen dan het schrapen en het zeven. Toen:

‘Is dat iets?’ De langste van de nonnen wees op de zeef.

Ik kwam overeind om te kijken, dankbaar voor het excuus om me even uit te kunnen rekken.

‘Daar kun je d... Dat is zeker iets, zuster. Het ziet eruit als een stukje hout van een doodskist.’

Ik pakte een stapel papieren zakken uit de spullen die ik bij me had,

schreef op een ervan de datum, de plaats en andere belangrijke informatie, zette hem op de zeef en legde de andere op de grond. Ik had inmiddels totaal geen gevoel meer in mijn vingers.

‘Tijd om aan de slag te gaan, dames. Zuster Julianne, maak aantekeningen van alles wat we vinden. Schrijf het op de zak en zet het in het logboek, precies zoals we besproken hebben. We zijn nu...’ Ik keek naar de kuil. ‘... op een diepte van ongeveer zestig centimeter. Zuster Marguerite, wilt u een paar foto’s maken?’

Zuster Marguerite knikte en hield haar camera in de aanslag.

Ze kwamen meteen in actie, gretig na al die uren van toekijken. Ik schepte, zusters Ooglid en Padvindster zeefden. Er verschenen steeds meer fragmenten en het duurde niet lang voordat we een omtrek in de bevlakte aarde konden zien. Hout. Zwaar aangetast. Niet zo mooi.

Met mijn schepje en mijn blote handen ging ik verder met het blootleggen van wat naar ik hoopte een doodskist zou zijn. Hoewel de temperatuur tot onder het vriespunt was gedaald en ik geen enkel gevoel meer had in mijn vingers en mijn tenen, zat ik in mijn parka te zweten. Laat ze het alsjeblieft zijn, dacht ik. Wie zat hier nu te bidden?

Terwijl ik de kuil in noordwaartse richting groter maakte en steeds meer hout blootlegde, werd het voorwerp breder. Langzaam maar zeker kwam de vorm tevoorschijn: achtkantig. De vorm van een doodskist. Ik moest me inhouden om niet ‘Halleluja!’ te roepen. Toepasselijk in een kerk, maar niet bepaald professioneel, hield ik mezelf voor.

Ik schoof de aarde voorzichtig aan de kant, telkens een handvol tot de bovenkant van het voorwerp helemaal blootlag. Het was een kleine kist en ik werkte van de voet naar de bovenkant. Ik legde mijn schep neer en stak mijn hand uit om een penseel te pakken. Mijn blik kruiste die van een van de zeefsters. Ik glimlachte. Ze glimlachte terug. Haar rechterooglid danste een jitterbug.

Ik veegde keer op keer over het houten oppervlak om tientallen jaren vastgeklonterde aarde voorzichtig weg te borstelen. Iedereen hield op en keek toe. Langzaam maar zeker kwam een voorwerp dat op het dekfel van de kist bevestigd was tevoorschijn. Vlak boven het breedste gedeelte. Precies op de plaats waar een plaquette zich zou bevinden. Mijn hart leek zelf ook een rondedansje te maken.

Ik bleef de aarde van het voorwerp borstelen tot het goed zichtbaar was. Het was ovaal, van metaal en met een opengewerkte rand. Met een

tandenborstel maakte ik voorzichtig de bovenkant schoon. Er kwamen letters tevoorschijn.

‘Zuster, kunt u me mijn zaklantaarn aangeven? Uit mijn tas?’

Opnieuw bogen ze zich als één man naar voren. Pinguïns bij een drinkplaats. Ik richtte het licht van de zaklantaarn op de plaquette. ‘ELISABETH NICOLET. 1846-1888. FEMME CONTEMPLATIVE.’

‘We hebben haar,’ zei ik tegen niemand in het bijzonder.

‘Halleluja!’ riep zuster Padvindster. Over kerketiquette gesproken.

We deden er twee uur over om de overblijfselen van Elisabeth op te graven. De nonnen, en zelfs pater Ménard, stortten zich op het werk als eerstejaarsstudenten bij hun eerste opgraving. Habijten en soutane dwarrelden om me heen terwijl de aarde werd gezeefd, de zakken werden gevuld, van etiketten werden voorzien en opgestapeld en het hele proces op film werd vastgelegd. Guy hielp, hoewel nog steeds met tegenzin. Het was de vreemdste ploeg medewerkers waarover ik ooit de leiding had gehad.

Het weghalen van de doodskist viel niet mee. Hij was weliswaar niet groot, maar het hout was zwaar beschadigd en er was aarde in de doodskist terechtgekomen, waardoor het gewicht op ongeveer tien ton kwam. De geul erlangs was een goed idee geweest, hoewel ik de ruimte die we nodig zouden hebben had onderschat. We moesten de geul nog zestig centimeter breder maken om een plaat triplex onder de doodskist te kunnen schuiven. Uiteindelijk konden we het hele geval omhoog hijzen met behulp van touwen, gemaakt van kunststof.

Om halfzes zaten we koffie te drinken in de keuken van het klooster, bekaf, terwijl onze vingers, tenen en gezichten langzaam ontdooiden. Elisabeth Nicolet en haar doodskist stonden achter slot en grendel in de laadbak van een bestelwagen van het aartsbisdom, samen met mijn gereedschap. Morgen zou Guy haar naar het Laboratoire de Médecine Légale in Montreal brengen, waar ik werk als forensisch antropoloog voor de provincie Quebec. Aangezien historische doden niet als forensische gevallen aangemerkt worden, was er een speciale vergunning aangevraagd bij het Bureau du Coroner om het onderzoek daar te mogen verrichten. Ik zou de botten twee weken tot mijn beschikking hebben.

Ik zette mijn lege kop neer en nam afscheid. Opnieuw. De zusters bedankten me, eveneens opnieuw, met glimlachende gespannen gezichten, nu al zenuwachtig over wat ik zou aantreffen. Ze konden glimlachen als geen ander.

Pater Ménard liep met me mee naar mijn auto. Het was inmiddels donker geworden en het sneeuwde licht. De vlokken voelden vreemd warm aan tegen mijn wangen.

De priester vroeg weer of ik niet liever in het klooster wilde blijven slapen. Achter hem glinsterde de sneeuw die in het licht van de veranda omlaag dwarrelde. Ik sloeg het aanbod weer af. Een paar laatste aanwijzingen hoe ik moest rijden en ik was onderweg.

Na twintig minuten op de tweebaansweg begon ik spijt te krijgen van mijn besluit. De sneeuwvlokken die aanvankelijk loom omlaag zeilden in het licht van mijn koplampen, sneden er nu als een onafgebroken diagonaal streepgordijn doorheen. De weg en de bomen aan weerszijden waren bedekt met een doorzichtig laagje wit dat met de minuut dikker en compacter werd.

Ik hield het stuur stevig met twee handen vast, terwijl het zweet me in mijn handschoenen stond. Ik nam snelheid terug tot ik zestig reed. Vijftig. Om de paar minuten deed ik een remproef. Hoewel ik al jaren met onderbrekingen in Quebec woon, heb ik nooit goed in winterse omstandigheden leren rijden. Ik ben een taaie tante, maar zet mij in een auto in de sneeuw en ik sterf duizend doden. Ik heb nog steeds die typische zuidelijke reactie bij winterse buien. O. Sneeuw. Dan gaan we natuurlijk niet weg. Les Québécois kijken me aan en lachen me uit.

Angst heeft een verlossende bijwerking. Het verjaagt de moeheid. Hoewel ik bekaf was, bleef ik bij de les, de tanden op elkaar, de nek strak, de spieren gespannen. De Eastern Townships Autoroute was iets beter dan de plattelandswegen, maar niet veel. Normaal doe je er twee uur over om van Memphrémagog naar Montreal te rijden. Het kostte mij bijna vier uur.

Kort na tien stond ik in het donker in mijn appartement, doodmoe en blij dat ik thuis was. Mijn thuis in Quebec. Ik had bijna twee maanden in North Carolina gezeten. *Bienvenu*. Ik begon alweer in het Frans te denken.

Ik zette de verwarming hoger en keek wat er in de vriezer zat. Niet om vrolijk van te worden. Ik schoof een diepvries-burrito in de magnetron en spoelde die weg met frisdrank op kamertemperatuur. Geen haute cuisine, maar wel voedzaam.

De bagage die ik hier dinsdagavond had afgezet, stond nog steeds on-

geopend in de slaapkamer. Ik dacht er geen moment aan om te gaan uitpakken. Morgen. Ik stapte in bed met het vaste voornemen om minstens negen uur te slapen. De telefoon belde me wakker nadat er nog geen vier uur voorbij waren.

‘*Oui*, ja,’ mompelde ik. De taalovergang lag even plat.

‘Temperance. Met Pierre LaManche. Het spijt me ontzettend dat ik je om deze tijd moet storen.’

Ik wachtte af. In de zeven jaar dat ik voor hem werkte, had de directeur van het lab me nog nooit om drie uur in de ochtend opgebeld.

‘Ik hoop dat alles in Memphrémagog naar wens is verlopen.’ Hij schraapte zijn keel. ‘Ik ben net opgebeld door het kantoor van de lijkschouwer. In St. Jovite staat een huis in brand. De brandweer is nog steeds bezig om het vuur onder controle te krijgen. De inspecteurs van de afdeling Brandstichting zullen morgenochtend vroeg als eersten naar binnen gaan en de lijkschouwer wil dat wij daar ook bij aanwezig zijn.’ Opnieuw dat schrapen. ‘Volgens een van de burens zijn de bewoners thuis. Hun auto’s staan op de oprit.’

‘Waarom hebben jullie mij nodig?’ vroeg ik in het Engels.

‘De brand is kennelijk bijzonder hevig. Als er lichamen zijn, zullen die zwaar verbrand zijn. Misschien is er zelfs niets anders over dan verbrande botten en tanden. Het zou wel eens moeilijk kunnen worden om ze te bergen.’

Verdomme. Niet morgen.

‘Hoe laat?’

‘Zal ik je om zes uur ophalen?’

‘Oké.’

‘Temperance. Het kan een nare klus worden. Ze hadden ook kinderen.’

Ik zette de wekker op halfzes.

Bienvenu.